

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля
« 30 » червня 2023 року

Юрій БІДЗІЛЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література».

Розробник: *Кухта Марія Іванівна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**.

Протокол № 12 від 28 червня 2023 року

Завідувач кафедри Ірина КОЗУБОВСЬКА

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90	3	4
Кількість модулів – 2	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента –	6-й	7-й
	Лекції	
	24	12
	Практичні (семінарські)	
	20	–
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні	
	–	–
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка» є оволодіння теоретичними знаннями та набуття практичних умінь проектування, організації та здійснення освітнього процесу з фахового предмета в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти на основі засвоєння базових наукових педагогічних категорій та усвідомлення реального стану і перспектив розвитку освіти в європейському та національному вимірах.

Завдання (згідно з вимогами освітньої програми підготовки здобувачів **першого/бакалаврського рівня вищої освіти**) полягає у формуванні в здобувачів уміння застосовувати набуті знання на практиці, науково пояснювати педагогічні явища і процеси, оцінювати їх результативність відповідно до сучасних критеріїв якості освітніх послуг. Особлива увага звертається на розвиток педагогічного мислення і професійної педагогічної культури здобувачів.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ПК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність демонструвати навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 5. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я здобувачів освіти (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ПК 5. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови та літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду.

ПК 6. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять з української мови і літератури, зарубіжної літератури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни (ОК 19) «Педагогіка» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) «Українська мова і література. Англійська мова і література»:

ОК 2 Філософія

ОК 14 Українська усна народна творчість та народознавство

ОК 15 Психологія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література» вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	РН 1
<i>Знає</i> закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.	РН 2
<i>Знає та розуміє</i> принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти, фахової	РН 3
<i>Знає та розуміє</i> особливості навчання різноманітних груп учнів, <i>застосовує</i> диференціацію навчання, <i>організовує</i> освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.	РН 4
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Уміє використовувати</i> інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.	РН 6
<i>Добирає і застосовує</i> сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності	РН 8
<i>Володіє формами та методами</i> виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, <i>уміє</i> відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.	РН 9
<i>Здатний проектувати</i> психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, <i>уміє</i> виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, <i>організовувати</i> співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.	РН 10
<i>Здатний</i> цінувати різноманіття та мультикультурність, <i>керуватися</i> в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.	РН 11

<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12
<i>Володіє</i> методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури; <i>уміє</i> здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів.	РН 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Педагогіка**»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знає історію розвитку педагогічної думки та освітньої галузі, <i>уміє</i> критично аналізувати й оцінювати педагогічний досвід минулого та визначати доцільність його використання у викладанні української мови та літератури. Знає методи самодіагностики, <i>уміє</i> використовувати їх для самооцінки й корекції результатів власної педагогічної діяльності.	РН 1
Знає вікові й індивідуальні особливості розвитку учнів, <i>уміє</i> діагностувати рівень їх пізнавальної активності і враховувати в особистісно орієнтованому і компетентнісному підходах до навчання. Знає методи педагогічної взаємодії та <i>вміє</i> використовувати їх для реалізації функцій класного керівника і просвітницької роботи з батьками.	РН 2
Знає загальнодидактичні принципи і <i>вміє</i> керуватися ними в доборі оптимальних методів і технологій навчання для проведення занять з української мови і літератури, зарубіжної літератури у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.	РН 3
Розуміє специфіку перебігу пізнавальних процесів учнів різного вікового цензу, в т.ч. з особливими освітніми потребами, знати методи стимулювання і мотивації учіння і <i>вміє</i> використовувати їх для диференціації навчання з фахових дисциплін відповідно до індивідуальних можливостей та принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії.	РН 4
Знає суть базових педагогічних понять, принципів і закономірностей навчання та виховання; знає структуру освітнього процесу; знає сучасні тенденції розвитку освіти в світі та розуміє шляхи адаптації освітньої системи України до європейського простору. <i>Уміє</i> проєктувати педагогічні знання на дисципліни мовно-літературної галузі для розв'язання практичних професійних ситуацій. <i>Уміє</i> інтегрувати дидактичний, розвивальний і виховний потенціал літературних текстів та спрямовувати на гармонійний	РН 5

<p>Знає теоретичні засади педагогіки співпраці та гуманістичні принципи партнерства в освіті; уміє використовувати ефективні механізми педагогічної взаємодії в командних проєктах, громадській діяльності та співвідносити їх із суспільними нормами демократизації.</p>	<p>PH 6</p>
<p>Знає сучасні освітні технології та методики, уміє визначати доцільність їх використання у формуванні предметних компетентностей учнів; володіє навичками самоаналізу уроку і проявляє готовність до внесення корекцій.</p>	<p>PH 8</p>
<p>Знає методи, прийоми, засоби, форми виховання і вміє використовувати їх у педагогічному супроводі процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури. Володіє методиками діагностики та інтерпретації особистісного розвитку учнів і керуватися ними у педагогічному спілкуванні з учнями на уроках і в позакласній роботі; уміє використовувати зміст навчального матеріалу з фахових дисциплін як засіб виховання.</p>	<p>PH 9</p>
<p>Знає зміст базової компетентності «екологія і здоров'я» і вміє реалізувати його в створенні психологічно сприятливого освітнього середовища для гармонійного розвитку, повноцінної соціалізації і самовираження учнів, в т. ч. з особливими потребами; уміє розпізнавати поведінкові прояви дитячого булінгу та застосовувати превентивні засоби виховання; знає принципи співпраці з батьками та здатен використовувати їх у просвітницькій роботі з сім'ями учнів.</p>	<p>PH 10</p>
<p>Усвідомлює акультурацію як мету сучасного виховання і результат освітнього процесу НУШ; володіє навичками педагогічного партнерства в полікультурному просторі на основі співпраці, толерантності, діалогу з дотриманням етики професійного спілкування в освітній сфері діяльності.</p>	<p>PH 11</p>
<p>Уміє використовувати зміст навчального матеріалу з фахових дисциплін як засіб національного і громадянського виховання учнів; уміє пояснювати учням цінність збереження державності й мови для самоідентифікації української нації і набуття суб'єктності в міжнародних відносинах.</p>	<p>PH 12</p>
<p>Знає структуру, методи та критерії діагностики навчальних досягнень учнів і здатен використовувати їх у процесі навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для корекції знань, прогнозувати результатів навчання та підвищення якості освітнього процесу.</p>	<p>PH 20</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Педагогіка» є:

Поточний контроль, який під час вивчення навчальної дисципліни здійснюється в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Педагогіка» проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють визначати гнучкість педагогічного критичного мислення студентів та рівень сформованості практичних професійних умінь і навичок, креативності у вирішенні проблемних навчальних задач і ситуацій.

Підсумковий семестровий контроль – залік, який проводиться в усній формі.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю. Поточний контроль упродовж вивчення навчальної дисципліни здійснюється в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Форма модульного контролю. Контрольна робота в письмовій формі.

Форма підсумкового семестрового контролю. Залік.

Методика поточного контролю навчальних досягнень студентів. *Поточний контроль навчальних досягнень* здійснюється в таких формах: практичне заняття; виконання самостійної роботи; виконання індивідуальних проєктів з презентацією; укладання наукового тезаурусу, написання есе; професійно-педагогічний тренінг. *Практичне заняття* дає змогу тематичної перевірки засвоєння студентами теоретичних питань курсу і набуття загальних (аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації) та спеціальних (комунікативних, інтерактивних, перцептивних, рефлексивних) практичних умінь і відповідних компетентностей. Окрім запланованих теоретичних питань, до кожного практичного заняття студенти в письмовій формі виконують 1 завдання *самостійної роботи* з теми, а також презентують результати діагностичних досліджень, займаються моделюванням педагогічних ситуацій та вирішенням педагогічних задач. *Індивідуальні завдання* дають змогу оцінити розуміння студентами базових педагогічних понять і здатність проєктувати їх на сучасний освітній процес. *Професійно-педагогічний тренінг* уможливує перевірку сформованості практичних педагогічних умінь і навичок, здатності до самопрезентації й самокорекції.

Критерії поточного контролю

Поточний контроль навчальних досягнень упродовж семестру здійснюється за такими критеріями:

- опрацювання в повному обсязі змісту тем практичних занять та активна участь у всіх видах навчальної діяльності під час заняття;
- виконання самостійної роботи до практичних занять, передбачених навчальною

робочою програмою дисципліни;

- виконання індивідуальних завдань (розробка проєктів) з презентацією;
- укладання наукового тезаурусу, написання есе;
- участь у професійно-педагогічному тренінгу.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються на основі якості виконання вказаних завдань. Кількісна оцінка поточного контролю за навчальне заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля, – 50 б. Якщо здобувач освіти відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюються в 0 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
7	5	7	7	5	5	7	7		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Підготовка до практичних занять і виконання самостійної роботи.	3	30	3	30

Професійно-педагогічний тренінг.	-	-	1	10
Виконання індивідуальних завдань з презентацією.	1	10	1	5
Науковий глосарій.	1	5	-	5
Есе.	1	5	-	-
Модульна контрольна робота.	1	50	1	50
Разом	11	100	10	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється модульний контроль у вигляді виконання контрольної роботи. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Педагогіка» проводиться письмово, передбачає виконання завдань різного ступеня складності (від репродуктивних до творчих, професійно орієнтованих), які дозволяють визначати рівень засвоєння основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють визначати гнучкість педагогічного критичного мислення студентів та рівень сформованості практичних професійних умінь і навичок, креативності у вирішенні проблемних навчальних задач і ситуацій.

Кожне завдання модульної контрольної роботи (4 теоретичних і 2 практичних) оцінюється поокремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 40 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); практична частина оцінюється в 10 балів (по 5 балів кожне практичне завдання). Разом – 50 балів. При визначенні загальної оцінки за модуль враховуються результати поточного контролю знань на практичних заняттях, самостійної роботи та модульної контрольної роботи (МКР).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

Результат семестрового контролю навчальних досягнень визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модуль та балів за поточний контроль. Здобувач, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулем отримав 60 і більше балів, має право не складати залік з дисципліни. Ця оцінка виставляється в заліково-екзаменаційну відомість. Для покращення підсумкової семестрової оцінки з дисципліни складання заліку є обов'язковим.

Здобувач, який в результаті модульного оцінювання знань отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати залік. У разі, коли відповіді здобувача освіти під час заліку оцінені менше ніж 60 балів, він отримує незадовільну підсумкову оцінку. Максимальна оцінка на заліку – 100 балів.

Відповідно до **«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»**, затвердженого наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р., знання здобувачів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки.

Оцінку **«зараховано» (90-100 балів, А)** заслуговує здобувач, який: всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; уміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«зараховано» (82-89 балів, В)** заслуговує здобувач, який: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування.

проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку **«зараховано» (74-81 бал, С)** заслуговує здобувач, який: у цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; уміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«зараховано» (64-73 бали, D)** заслуговує здобувач, який: знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«зараховано» (60-63 бали, E)** заслуговує здобувач, який: володіє основним

навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінку **«незараховано» (35-59 балів, FX)** заслуговує здобувач, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«незараховано» (0-34 балів, F)** заслуговує здобувач, який: володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи загальної педагогіки. Дидактика

Тема 1. Педагогіка: становлення, сучасний стан

Об'єкт, предмет, завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії: освітній процес, процес навчання. Педагогічна наука і педагогічна практика. Виокремлення педагогіки як самостійної науки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система педагогічних наук. Нова методологія педагогічної науки. Аксиологічний підхід як основа сучасної педагогіки. Майбутній педагог – агент освітніх змін у закладі загальної середньої освіти.

Тема 2. Виникнення та розвиток педагогіки

Виховання як загальна та вічна категорія. Народна педагогіка та етнопедагогіка в сучасному науковому дискурсі. Виникнення перших систем виховання (спартанська, афінська). Педагогічні ідеї епохи Відродження. Виокремлення педагогіки в наукову систему. Видатні педагоги Західної Європи XVII – XIX ст. Становлення і розвиток національної системи виховання. Розвиток освіти, школи й педагогічної думки в Україні (педагогічні джерела Київської Русі, діяльність братських шкіл, козацька педагогіка). Педагогічна спадщина В. Сухомлинського, М. Стельмаховича, С. Русової та ін. Регіональний аспект розвитку педагогічної думки: праці О. Духновича, А. Волошина та ін.

Тема 3. Методологія та методи педагогічних досліджень

Методологія та методи педагогічних досліджень. Етапи педагогічного дослідження. Методи педагогічного дослідження: традиційно-педагогічні, педагогічний експеримент, соціологічні, кількісні. Аналіз результатів педагогічного дослідження. Культура педагогічних досліджень. Програма дослідження особистості учня: комплекс методів і мета використання. Програма дослідження класного колективу: комплекс методів і мета використання.

Тема 4. Загальні закономірності розвитку людської особистості

Поняття «розвиток» у педагогічній науці. Соціалізація як умова розвитку й особистісного становлення людини. Індивід, особистість, індивідуальність. Загальні чинники розвитку: спадковість, середовище, виховання, активна діяльність. Роль спадковості в людському розвитку. Задатки і здібності. Вплив середовища на розвиток особистості. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Активна діяльність особистості як

чинник її розвитку. Програма дослідження особистості учня і класного колективу.

Тема 5. Дидактика: суть, історія розвитку, сучасні проблеми

Поняття дидактики. Історія розвитку дидактики. Основні завдання дидактики на сучасному етапі. Освіта як багатоаспектне поняття. Основні тенденції розвитку сучасної освіти в світі. Стратегія розвитку освіти в Україні. Нова українська школа: мета, завдання, формула НУШ, компетентнісний підхід.

Тема 6. Процес навчання

Процес навчання: суть, функції, субпроцеси (викладання й учіння). Суб'єкт-суб'єктний характер процесу навчання. Процес навчання як система. Структура процесу навчання. Цілі процесу навчання. Стимулювання процесу навчання. Зміст процесу навчання. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів. Контроль і регулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів. Оцінка і самооцінка навчальних досягнень учнів. Закономірності, принципи, правила навчання. Історія розвитку проблеми закономірностей. Класифікація закономірностей навчання. Система дидактичних принципів.

Тема 7. Зміст освіти в сучасній школі

Поняття змісту освіти в педагогічній науці. Роль освіти в соціалізації особистості. Чинники, що впливають на формування змісту освіти. Теорії організації змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі (основні джерела змісту освіти). Державні стандарти сучасної освіти. Основні аспекти реформування змісту освіти сучасної загальноосвітньої школи України (закони «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про ліцей»; проекти «Нова школа», «Інклюзивна освіта»).

Тема 8. Методи і засоби навчання

Поняття методу, прийому та засобу навчання. Класифікація методів навчання. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Методи стимулювання та мотивації учіння. Методи контролю та самоконтролю навчальних досягнень учнів. Оптимальний вибір методів навчання. Засоби навчання.

Тема 9. Форми навчання

Поняття форм організації навчання /історичний аспект/. Урок як провідна форма навчання в загальноосвітній школі. Типи і структура уроків. Вимоги до сучасного уроку. Підготовка уроку. Самоаналіз уроку. Нестандартні уроки. Допоміжні та позашкільні форми навчання.

Тема 10. Діагностика навчальних досягнень і компетентностей учнів

Діагностика результатів навчання: суть, структура, засоби. Перевірка і контроль навчальних досягнень учнів. Функції контролю, види контролю, вимоги до контролю знань та умінь в педагогічному процесі сучасної школи. Оцінка як засіб забезпечення зворотнього зв'язку в освітньому процесі. Вербалізація кількісної оцінки в процесі навчання. Роль оцінки у формуванні позитивної мотивації учіння. Зв'язок контролю і прогнозування ймовірних результатів навчання.

Модуль 2. Теорія виховання. Основи управління закладом загальної середньої освіти

Тема 1. Мета і зміст виховання

Поняття мети виховання. Умови і чинники визначення цілей виховання. Зародження та

розвиток ідеї про гармонійний розвиток особистості. Мета виховання в сучасній українській школі. Напрями виховання, які забезпечують гармонійний розвиток особистості. Національний і громадянський аспекти виховання. Концепції виховання в зарубіжній педагогіці. Суть змісту виховання в сучасній школі. Базова культура особистості як основа змісту виховання і підготовки молоді до життя. Система актуальних виховних завдань.

Тема 2. Процес виховання

Суть процесу виховання. Процес виховання як система. Виховна дія. Виховна задача. Педагогічна корекція. Стилi виховання. Особливості виховного процесу. Загальні закономірності процесу виховання. Закони виховання. Принципи виховання. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. Самовиховання. Перевиховання.

Тема 3. Методи виховання

Поняття методу виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності. Методи стимулювання поведінки й діяльності. Вибір оптимальних методів виховання.

Тема 4. Форми виховання

Поняття форм виховання. Колектив як форма виховання. А. Макаренко про роль колективу в особистісному становленні школяра. Розвиток дитячого колективу. Особливості розвитку учнівського колективу (за А. Макаренко). Колектив і особистість (моделі взаємодії: конформізм, гармонія, нонконформізм). Педагогічне управління колективом. Позашкільні форми виховання. Наскрізне виховання в НУШ: мета, завдання, особливості.

Тема 5. Технології виховання. Діагностика вихованості

Поняття технології виховання. Комплексний підхід до виховання. Виховні справи: суть, мета. Тематика виховних справ. Виховна справа як система. Діагностика та вимірювання вихованості. Критерії і ступені вихованості. Методи діагностики вихованості.

Тема 6. Педагогічна взаємодія в професійній діяльності вчителя НУШ

Суть та структура педагогічної діяльності вчителя. Функції вчителя в освітньому процесі. Педагогічна майстерність, її елементи. Суть, функції педагогічної комунікації. Педагогіка партнерства в професійній діяльності вчителя НУШ. Імідж сучасного вчителя. Педагогічні конфлікти: види, причини, превентивні заходи. Завдання, зміст та методика виховання дітей у сім'ї. Завдання, функції, форми роботи класного керівника з питань сімейного виховання. Психолого-педагогічне просвітництво батьків.

Тема 7. Управління в освітній сфері

Управління: суть, історія розвитку. Сучасний стан управління в освітній сфері. Базові поняття: управління, менеджмент, внутрішкільне управління, педагогічний менеджмент. Заклад освіти як педагогічна система. Наукові засади внутрішкільного управління: основні функції і принципи. Система планування і контролю за діяльністю закладу освіти. Шкільна документація. Методична робота в школі. Педагогічна кваліметрія.

Тема 8. Організація інклюзивного середовища в ЗЗСО

Інклюзивна освіта: методологічні засади, історичний контекст розвитку інклюзивної освіти в Україні. Суть, завдання та принципи інклюзивної освіти. Роль закладу освіти у розвитку дітей з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Функції асистента вчителя в процесі інклюзивного навчання. Оцінювання результатів інклюзивного навчання.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 90					
	Форма навчання: денна					
	Усього	в тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
6-й семест						
Змістовий модуль 1. Основи загальної педагогіки. Дидактика						
Тема 1. Педагогіка: становлення, сучасний стан.	4	2	-			2
Тема 2. Виникнення та розвиток педагогіки.	5	1	2			2
Тема 3. Методологія і методи педагогічних досліджень.	4	1	-			3
Тема 4. Загальні закономірності розвитку людської особистості.	4	-	2			2
Тема 5. Дидактика: суть, історія розвитку, сучасні проблеми.	5	2	-			3
Тема 6. Процес навчання.	5	1	2			2
Тема 7. Зміст освіти в сучасній школі.	4	1	-			3
Тема 9. Тема 8. Методи і засоби навчання.	4	1	1			2
Тема 9. Форми навчання.	4	1	1			2
Тема 10. Діагностика навчальних досягнень і компетентностей учнів.	5	2	-			3
Модульна контрольна робота	-	-	-			-
Разом за модуль	44	12	8			24
Змістовий модуль 2. Теорія виховання. Основи управління закладом загальної середньої освіти						

Тема 1. Мета і зміст виховання.	7	2	2			3
Тема 2. Процес виховання.	5	1	1			3
Тема 3. Методи виховання.	4	1	1			2
Тема 4. Форми виховання.	5	1	2			2
Тема 5. Технології виховання. Діагностика	6	1	2			3
Тема 6. Педагогічна взаємодія в професійній діяльності вчителя НУШ.	7	2	2			3
Тема 7. Управління в освітній сфері.	5	2	-			3
Тема 8. Організація інклюзивного середовища в ЗЗСО.	7	2	2			3
Модульна контрольна робота	-	-	-			-
Разом за модуль	46	12	12			22
Разом за семестр	90	24	20			46

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 90					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальні	самостійні
семестр 7-й						
Змістовий модуль 1. Основи загальної педагогіки. Дидактика						
Тема 1. Педагогіка: становлення, сучасний стан.	5	1	-			4
Тема 2. Виникнення та розвиток педагогіки.	4	-	-			4
Тема 3. Методологія і методи педагогічних досліджень.	5	1	-			4

Тема 4. Загальні закономірності розвитку людської особистості.	4	-	-			4
Тема 5. Дидактика: суть, історія розвитку, сучасні проблеми.	5	1	-			4
Тема 6. Процес навчання.	6	1	-			5
Тема 7. Зміст освіти в сучасній школі.	5	-	-			5
Тема 9. Тема 8. Методи і засоби навчання.	5	1	-			4
Тема 9. Форми навчання.	5	1	-			4
Тема 10. Діагностика навчальних досягнень і компетентностей учнів.	4	-	-			4
Разом за модуль	48	6	-			42
Змістовий модуль 2. Теорія виховання. Основи управління закладом загальної середньої						
Тема 1. Мета і зміст виховання.	6	1	-			5
Тема 2. Процес виховання.	6	1	-			5
Тема 3. Методи виховання.	6	1	-			5
Тема 4. Форми виховання.	5	1	-			4
Тема 5. Технології виховання. Діагностика вихованості.	5	1	-			4
Тема 6. Педагогічна взаємодія в професійній діяльності вчителя НУШ.	4	-	-			4
Тема 7. Управління в освітній сфері.	4	-	-			4
Тема 8. Організація інклюзивного середовища в ЗЗСО.	6	1	-			5
Разом за модуль	42	6	-			36
Разом за семестр	90	12	-			78

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні.	4	—

2	Закономірності розвитку людської особистості. Програма дослідження особистості учня і класного колективу.	2	–
3	Процес навчання.	2	–
4	Процес виховання.	2	–
	Нова українська школа.	2	–
5	Актуальні питання сучасного шкільного виховання (у формі круглого столу).	4	–
6	Педагогічна взаємодія в професійній діяльності сучасного вчителя.	2	–
7	Професійно-педагогічний тренінг.	2	–
Разом		20	–

6.4. Самостійна робота

№ п/п	Зміст завдання	Кількість годин	
		ден на	заочна
1	1.Виписати основні положення, що стосуються питань навчання та виховання з праць класиків зарубіжної та української педагогіки. 2.Зробити каталог педагогічних ідей зарубіжних вчених (Я. Коменський, Г. Песталоцці, Й. Герbart, Дж. Локк, А. Дістервег та ін.) 3.Підготувати короткий нарис-портрет одного з освітніх діячів Закарпаття XVII – XX ст. (за вибором студента).	4	6
2	Скласти анотацію на одну з праць В.О. Сухомлинського («Серце віддаю дітям», «Сто порад учителям», «Павлівська середня школа», «Розмова з молодим директором», «Щоб душа не була порожньою», «Батьківська педагогіка» та ін.)	4	6
3	Опрацювати навчальний посібник «Педагогічна майстерність» / За ред. І. Зязюна. Київ, 2008, звертаючи увагу на такі аспекти: особливості побудови уроку на засадах діалогічної взаємодії, діалог з учнями на початковому етапі уроку, майстерність спілкування в процесі викладу нового матеріалу.	4	6

4	<p>Змоделювати виховну ситуацію (проблемну, конфліктну і т.д.) та запропонувати варіанти її розв'язання.</p> <p>Проаналізувати орієнтовну програму дослідження особистості учня. Написати самохарактеристику, розробити програму самовиховання особистості.</p> <p>Проаналізувати орієнтовну програму вивчення класного колективу, зробити теоретичний аналіз методик дослідження.</p> <p>Побудувати діагностичну програму вивчення рівня вихованості, особистісних якостей чи характерологічних рис учнів середнього шкільного віку.</p> <p>Написати психолого-педагогічну характеристику на уявний учнівський колектив.</p>	4	6
5	<p>Користуючись підручниками та посібниками, законспектувати та проаналізувати такі питання: Діяльність як цілеспрямована й усвідомлена активність особистості. Структура діяльності: цілі, мотиви, предметні і розумові дії. Етапи діяльності: постановка мети, планування, виконання, контроль результатів, корекція.</p> <p>Мотиви як конкретні прояви потреб. Класифікація потреб (піраміда О. Маслоу). Види діяльності. Гра як діяльність. Учіння як пізнавальна діяльність, спрямована на засвоєння знань, формування умінь і навичок. Праця як діяльність, спрямована на виробництво матеріальних і духовних цінностей.</p>	4	6
6	<p>Користуючись фактами сучасного життя, обґрунтуйте зростаючу роль навчання й виховання та вплив соціальних чинників на формування громадянина України.</p>	4	6
7	<p>Проаналізуйте основні положення документів, що регламентують право на інклюзивну освіту. Подайте узагальнення у вигляді таблиці. Висновки обґрунтуйте.</p>	3	9
8	<p>Зробіть порівняння між міжнародним і національним законодавством у сфері інклюзивної освіти.</p>	4	6
9	<p>Опрацюйте концепцію НУШ та ознайомтеся з компонентами, що входять до формули НУШ. Проаналізуйте кожен з них.</p> <p>Прокоментуйте поняття «Компетентнісний підхід до сучасної освіти».</p>	4	8
10	<p>Кожний народ (нація, етнічна група) має свої культурно-освітні традиції, на яких повинна будуватися національна школа.</p> <p>Сформулюйте ці традиції. Яке місце посідає в них рідна мова?</p>	4	6
11	<p>Ознайомтеся з основними положеннями Закону України «Про освіту», проаналізуйте, в якій мірі і якими шляхами реалізуються у нашій державі принципи освіти.</p>	4	7

12	Ознайомтеся з правовими основами сучасного сімейного виховання. Проаналізуйте, як ваша сім'я і школа, в якій ви навчались, сприяли вашій соціалізації, вашому всебічному розвитку.	3	6
Разом		46	78

6.5. Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться наступні завдання:

1. Виписати висловлювання вчених, що стосуються питань навчання та виховання, з праць класиків зарубіжної та української педагогіки.

2. Скласти анотацію на одну з праць В.О. Сухомлинського («Серце віддаю дітям», «Сто порад учителю», «Павлівська середня школа», «Розмова з молодим директором», «Щоб душа не була порожньою», «Батьківська педагогіка» та ін.)

3. Сформулювати педагогічні проблеми, які, на Вашу думку, доцільно було б дослідити в контексті сучасних підходів до освітнього процесу.

4. Зробити порівняльний аналіз особливостей фізичного розвитку і нервово-психічної сфери школярів різного віку, з'ясувати їх вплив на організацію навчальної діяльності.

5. Законспектувати основні положення «Національної доктрини розвитку освіти в Україні». На основі даного документа визначити основні напрями розвитку освіти в Україні.

6. Опрацювати навчальний посібник «Педагогічна майстерність» / За ред. І. Зязюна. Київ, 2008/, звертаючи увагу на такі аспекти: особливості побудови уроку на засадах діалогічної взаємодії, діалог з учнями на початковому етапі уроку, майстерність спілкування в процесі викладу нового матеріалу.

7. Окреслити перспективні напрями розвитку інклюзивної освіти в Україні.

8. Проаналізувати динаміку кількості закладів загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням у регіоні, де ви навчаєтесь.

9. Проаналізувати навчальну програму для закладу загальної середньої освіти з фахової дисципліни. Визначити основні принципи її побудови.

10. Розробити за самостійно обраною темою фрагмент уроку – виклад нового матеріалу. Підготуватися до презентації розробленого фрагменту в аудиторії.

11. Розробити фрагмент уроку з диференційованим навчанням в інклюзивному класі на основі педагогіки партнерства.

12. Порівняти закономірності та принципи процесу виховання, подані у різних посібниках з педагогіки. Знайти спільне та відмінне. Обґрунтувати відповідь.

13. Ознайомитися з основними положеннями «Концепції національного виховання». Законспектувати положення, що розкривають зміст сучасного шкільного виховання. Доказати соціальне значення принципів національного виховання як важливих засад удосконалення процесу виховання в сучасній школі.

14. Змодельовати виховну ситуацію (проблемну, конфліктну і т.д.) та запропонувати варіанти її розв'язання.

15. Проаналізувати орієнтовну програму дослідження особистості учня. Написати самохарактеристику, розробити програму самовиховання особистості.

16. Проаналізувати орієнтовну програму вивчення класного колективу, зробити теоретичний аналіз методик дослідження.

17. Побудувати діагностичну програму вивчення рівня вихованості, особистісних якостей чи характерологічних рис учнів середнього шкільного віку.

18. Написати психолого-педагогічну характеристику на уявний учнівський колектив.

19. На основі закону України „Про освіту” вибудувати логічну структуру системи освіти в Україні.

20. Розробити план-конспект виховної справи за самостійно обраною темою.

21. Розробити план-конспект виховної справи з метою соціалізації дитини з ООП.

22. Проаналізувати педагогічну спадщину О. В. Духновича (основні педагогічні ідеї, праці, висновки).

23. Проаналізувати педагогічну спадщину Августина Волошина (основні педагогічні ідеї, праці, висновки).

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Технічні засоби: офісні додатки, електронне навчання в середовищі Moodle (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>), сайт електронного навчання УжНУ (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet.

Обладнання: персональний комп’ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Історія зарубіжної педагогіки: конспект лекцій / Укладачі: Л. В. Маляр, М. І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 84 с.

2. Кухта М.І., Маляр Л.В. Педагогіка: Конспект лекцій. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2017. 124 с.

3. Кухта М.І., Ваколя З.М. Педагогіка: методичні рекомендації до практичних занять. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 32 с.

4. Кухта М.І., Ваколя З.М., Порівняльна педагогіка. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 32 с.

5. Кухта М.І., Ваколя З.М., Методи дослідження в педагогіці. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 30 с.

6. Кухта М.І., Маляр Л.В. Професійне педагогічне спілкування: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 35 с.

7. Кухта М.І. Маляр Л.В., Розвиток шкільництва та мовно-літературної освіти на Закарпатті в другій половині XIX – першій половині XX ст.: Навчально-методичні матеріали для студентів та аспірантів закладів вищої освіти педагогічних спеціальностей. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 55 с.

8. Кухта М.І., Ваколя З.М. Педагогіка сімейного виховання. Методичні рекомендації. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 18 с.

9. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Автори-упорядники М. І. Кухта, Л. В. Маляр, В. І. Староста. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 84 с.
10. Самостійна робота студентів з курсу «Педагогіка»: навч.-метод. посібник / Автори-упорядники М. І. Кухта, Л. В. Маляр, В. І. Староста. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. 132 с.

Допоміжна література

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ : Академвидав, 2012. 615 с.
2. Дичківська М.І. Інноваційні педагогічні технології: Практикум. Київ: Слово, 2013. 448 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. педагогічних наук України, гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів, 2-е вид. Київ: КНТ, 2008. 528 с.
5. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 604 с.
6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. 5-е вид, доп. і переробл. Київ, 2009. 656 с.
7. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / автори-уклад. Н. П. Наволокова, В. М. Андреева. Харків: ВГ «Основа», 2008. 117 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. www.mon.gov.ua МОН України.
2. <http://osvita.ua/> Освітній портал "Освіта.UA"
3. <http://infosvit.if.ua/> Освітній портал "ІНФОСВІТ"
4. <http://pedpresa.ua/> Освітній портал " Педагогічна преса"
5. <http://www.osvita.org.ua/> "Освітній портал" - все про освіту України
6. <http://ukped.com/> Українська педагогіка
7. www.library.edu-ua.net/ Державна наук.-пед. бібліотека ім. В. О. Сухомлинського.
8. www.nbu.gov.ua Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
9. <http://enc-dic.com/pedagogics> педагогічна енциклопедія.
10. www.pedmir.at.ua сайт для педагогів-організаторів.
11. <http://pedagogika.at.ua/>
12. <https://www.ed-era.com/> Студія онлайн-освіти
13. <https://prometheus.org.ua/> Платформа онлайн-курсів в Україні
14. <https://ircenter.gov.ua/> Портал ІРЦ